

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/887
Toplantı Tarihi/Sayısı : 2.7.2024/48
Karar Numarası : 2024/545
Başvuran : S. Ş.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Ceyhan M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın iyi hal değerlendirme sonucunun mevzuata uygun olmadığı hususu ile ceza infaz kurumu idaresine yönelik genel şikâyetlerine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Denetimli serbestlik talebinde bulunduğunu fakat İdare ve Gözlem Kurulunun 18/5/2022 tarihinde aldığı kararla hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infaz edilmesinin uygun görülmediğini,

b. İyi hale ilişkin değerlendirmenin altı ayda bir yapılması gerektiğini ancak İdare ve Gözlem Kurulunun kendisine yönelik aldığı kararda bu süreyi bir yıl olarak belirlediğini, dolayısıyla mevzuata aykırı bir durumun söz konusu olduğunu, İdare ve Gözlem Kurulu kararına karşı Ceyhan İnfaz Hakimliğine itiraz ettiğini ve itirazının reddedilerek kararın onaylandığını, hakkında denetimli serbestlik uygulanması gerekirken bir yıl denemeye tabii tutulduğunu,

c. Hakkında altı disiplin cezası olduğunun iddia edildiğini, bu disiplin cezalarından ikisinin açık ceza infaz kurumundan firar suçu sebebiyle verildiğini ve söz konusu suçları kabul ettiğini ancak geri kalan dört suç işlememediğini ve şahsına iftira atılıp kumpas kurulması nedeniyle dört disiplin cezası aldığını, İnfaz Hakimliği tarafından bu disiplin cezası kararlarına dönük yaptığı itirazlarının kabul edildiğini,

ç. Yazdığı dilekçelerin ceza infaz kurumu tarafından çıkışının yapılmayarak, kendisine iade edildiğini,

d. Yemeklerin lezzetinin kötü olduğunu ve yeterli beslenemediklerini, Kurum kantininden satın almak istediği ürünlerin bir ay içerisinde iki-üç defa zamlanmış olduğunu,

e. Aylık kesilen elektrik faturalarına ilişkin kendilerine herhangi bir makbuzun verilmediğini, kilovat fiyatı ilk endeks ve son endeks karşılaştırması yapamadıklarını iddia etmekte olup gerekli incelemelerin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Ceyhan M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın, denetimli serbestlikte iken suç işleyerek tutuklanması, açık ceza infaz kurumunda kalmakta iken iki defa firar etmesi, firarı nedeniyle hücreye koyma disiplin cezası alması, daha önce kaldığı ceza

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

infaz kurumlarında yapmış olduğu eylemler neticesinde İdare ve Gözlem Kurulunca disiplin cezalarının verilmesi, sıklıkla ceza infaz kurumuna giriş çıkışının söz konusu olması, Kurumda kalmakta iken herhangi bir örgün-yaygın öğretim programına kaydı ile merkezi sınava başvurusunun olmaması ve bu yönde talebinin bulunmaması, yayın temin edebileceği kaynakları kullanmaya ve okuma alışkanlığı edinmeye de çalışmaması gibi hususlar dikkate alınarak bakiye kalan cezasının infazına denetimli serbestlik tedbirleri altında devam etmesinin uygun olmadığına ilişkin karar alındığını,

b. Bir yıl sonra tekrar değerlendirmeye tabi tutulmasına ilişkin olarak ise; 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 89'uncu maddesinin 6'ncı fıkrasında "*Açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri bir yılı geçemez.*" ve 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 17'nci maddesinin 2'nci fıkrasında; "*...hükümlünün iyi halli olmadığına karar verilmesi durumunda yeniden değerlendirme süresi 3 aydan az, bir yıldan fazla olamaz.*" hükümlerinin yer aldığını, kararın yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine dayanılarak alındığını, başvuranın karara itiraz ettiğini, Ceyhan İnfaz Hakimliğinin 2/6/2022 tarihli ve ... sayılı kararı ile itirazının reddine karar verildiğini, bu karara istinaden başvuranın Ceyhan Ağır Ceza Mahkemesine itiraz ettiğini, Ceyhan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin "başvuranın talebi ile altı ay sonrasında da değerlendirme yapılabileceğinden bu hususta Ceyhan M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 18/05/2022 tarihli denetimli serbestliğe ayırma kararının iptal edilmesinde hukuki yarar bulunmadığını" belirterek başvuranın itirazlarının ayrı ayrı reddine dair karar verdiğini,

c. Başvuranın kuruma giriş tarihi olan 5/1/2022 tarihinden sonra toplam 23 dilekçesinin ilgili birimlere/makamlara çıkışının yapıldığını, dilekçe hakkı kapsamında hiçbir mahpusun dilekçelerinin engellenmesinin söz konusu olmadığını,

ç. Başvuranın yeterli beslenemediği iddialarına ilişkin olarak ise; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 9/6/2022 tarihli ve E-95895915-010.07.01-4483/79613 sayılı iاشة bedeli artırımını yazıları gereğince tüm hükümlü tutuklular ile görevi başında bulunan personele iاشة artırımının yapıldığını, yine 28/3/2012 tarihli ve 28247 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İاشة Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde "*Günlük iاشة miktarı, Sağlık Bakanlığı ile birlikte belirlenen günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkânları da değerlendirilerek saptanan tutardır*" hükmünün yer aldığını ve Yönetmelikte belirtilen tüm hususların titizlikle yerine getirildiğini, ceza infaz kurumunda satılan ürünlerin konsinye sistemi ile satışının yapıldığını ve bu fiyatların İşyurtları Daire Başkanlığı tarafından sistem üzerinden güncellendiğini, ayrıca bazı ürünlerin de farklı ceza infaz kurumlarından temin edildiğini, bu ürünlerin satış fiyatının ise gönderilen ceza infaz kurumu yönetim kurulu tarafından belirlendiğini, bu sebeple fiyatların kurum tarafından belirlenmediğini,

d. Başvuranın aylık elektrik faturalarına ilişkin makbuz verilmediği iddiasına ilişkin olarak, görevli memurlarca koğuş kapısı yanında bulunan elektrik sayaçları üzerinden ilk ve son endeksin kontrol edilerek tüketim miktarının belirlendiğini, koğuşlarda bulunan mahpuslar tarafından ödenen elektrik ücretlerinin emanet para memurluğu tarafından hesaplarından kesilerek elektrik faturalarının ödendiğini ve konuya dair makbuzların bir örneğinin mahpuslara imza karşılığı teslim edildiğini ifade etmiştir.

4. Başvuran tarafından muhatap kurumun cevabına ilişkin olarak herhangi bir cevap verilmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek." ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

11. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

12. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

13. Somut olayda başvuran, iyi hal değerlendirmesinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından reddedildiği için denetimli serbestlik tedbirinden yararlanamadığını iddia etmektedir.

14. Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) göre, mahkemeler tarafından verilen mahkûmiyet kararlarının

infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına ve mevzuata uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur (AYM, *İbrahim Uysal*, B.No: 2014/1711, 23/7/2014, para. 32).

15. Bu bağlamda mahpusların ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19'uncu maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir (AYM, *Fatih Kavalcı*, B.No: 2020/29968, 15/11/2023, para.15; *İbrahim Uysal*, para. 26).

16. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvuranın söz konusu iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediğinden kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

17. Başvuran ceza infaz kurumu tarafından kendisi hakkındaki iyi hal değerlendirmesi yapılma süresini bir yıl olarak belirlenmesinin mevzuata uygun olmadığını iddia etmektedir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 89'uncu maddesinin 6'ncı fıkrasında yer alan "*Açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri bir yılı geçemez.*" hükmü ve Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; "*...hükümlünün iyi halli olmadığına karar verilmesi durumunda yeniden değerlendirme süresi 3 aydan az, bir yıldan fazla olamaz.*" hükmü göz önünde bulundurulduğunda, İdare ve Gözlem Kurulunun başvuranın iyi hal değerlendirmesini 18/5/2023 tarihinde yapmaya ilişkin kararının mevzuatta belirtilen yasal süreler içerisinde kaldığı, mevzuat aykırı bir durumun söz konusu olmadığı dolayısıyla başvuranın iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmektedir.

18. Başvuran, dilekçelerinin çıkışının yapılmadığını, yeterli beslenemediklerini, Kurum kantininden satın almak istediği ürünlerin bir ay içerisinde iki-üç defa zamlandığını, elektrik faturalarında herhangi bir makbuzun kendilerine verilmediğini iddia etmektedir.

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir iddianın kanıtlanması hususunda yeterli ölçüde sağlam, kesin ve aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasını aramıştır (AİHM, *İrlanda-Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 10.09.2018, para. 161). AİHM, bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28.09.2015, para. 86).

20. AYM, başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı ya da müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile zorlama şikâyetlerden ibaret başvuruların açıkça dayanaktan yoksun kabul edileceğini belirtmiştir (AYM, *Hikmet BALABANOĞLU*, B. No:2012/1334,

17.09.2013, para. 32). Objektif olarak imkânsız, açıkça uydurulmuş ya da açıkça sağduyuya aykırı olaylara ilişkin şikâyetler olarak tanımlanan zorlama şikâyetler açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. Hukuk öğrenimi olmayan ortalama bir kimse için, Sözleşmeye ilişkin bir ihlal bulunmadığının açıkça görülebildiği durumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir (Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi, Anlaşılmaz veya Uydurma Şikâyetler Bölümü, s. 69).

21. Ceza İnfaz Kurumu tarafından başvuranın iddialarına ilişkin gönderilen bilgi ve belgeler göz önünde bulundurulduğunda; başvuranın iddialarında yer alan hususların mevzuat kapsamında kaldığı ve ceza infaz kurumunda bulunmuş olmanın neticesi sebebiyle yaşanan olağan durumlar olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ceza infaz kurumu tarafından iletilen bilgi ve belgelerden başvuranın iddiasının aksine çok sayıda dilekçesinin çıkış yaptığı anlaşılmış, elektrik faturalarının ve ilk ve son endeks verilerini içerir makbuzların başvuranın bulunduğu koğuşa bir örneğinin imza karşılığı verildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda başvuranın, iddialarına ilişkin herhangi bir delil sunmamış olması sebebiyle şikâyetlerin zorlama şikâyetler olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Açıklanan nedenler ve yukarıda yer alan içtihatlar birlikte ele alındığında; başvuranın iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

2/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

Ek: 2024/545 S. Ş. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

16.07.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : S. Ş.
Karar Numarası : 2024/545

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>